

языке// Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена, №102. - 2009. - С. 319-322

19. Scrivener J. Learning teaching: a guidebook for English language teachers. – Oxford: Macmillan Heinemann, 2005. – 432 p.

УДК: 37:811.11

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

О.В. Лубянова

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

У статті розглядаються поняття «писемна комунікативна компетенція», розкриваються психологічні особливості процесу навчання іншомовного письма, писемного мовлення, педагогічні принципи формування англomовної писемної комунікативної компетенції у студентів – майбутніх фахівців з інформаційних технологій, надаються приклади, що ілюструють втілення у практику вищезазначених принципів у Національному технічному університеті України «КПІ».

Ключові слова: письмо, писемне мовлення, комунікативна компетенція, психологія, педагогіка, навчальний процес.

У чинній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів з орієнтацією на рекомендації Ради Європи з мовної освіти цілі навчання іноземних мов визначено в термінах іншомовної комунікативної компетенції. За цією програмою, оволодіння студентами міжкультурним іншомовним спілкуванням передбачає формування у них певного рівня комунікативної компетенції, яка включає мовленнєву та мовну, соціокультурну та соціолінгвістичну, дискурсивну і стратегічну компетенції.

Зростання інтересу до проблеми формування англomовної писемної компетенції, що характеризує сучасну методику викладання іноземних мов, знайшло своє відображення в численних наукових дослідженнях, присвячених різним аспектам навчання письма. Було висвітлено такі питання, як інтерактивне навчання писемного мовлення (Г.Ф. Кривчикова); використання «діалогу-журналу» (Т.В. Глазунова); електронного підручника (Т.М. Каменєва); комп'ютерних технологій (О.О. Москалець); редагування власних писемних висловлювань (Л.И. Назина); навчання конспектування (В.В. Мишечкина) і реферування (О.Г. Квасова); навчання письма англійською мовою як другою іноземною (І.М. Мельник). Було розроблено й експериментально перевірено методику формування писемних умінь у студентів різних спеціальностей: економістів (О.П. Биконя, Н.В. Зінукова, Г.С. Скуратівська); майбутніх менеджерів (Т.М. Каменєва); студентів технічних навчальних закладів (Т.М. Корж). Слід відзначити, також, широке коло жанрів писемного спілкування, які стали об'єктом експериментальних

досліджень: лист, об'ява, автобіографія (С.В. Литвин), твір-пояснення, твір-аргументація (А.В. Горбунов), анотація (Т.М. Корж), дослідна робота (Е.В. Васильєва), жанри ділового писемного спілкування (Н.В. Зінукова, Т.М. Каменєва, Г.С. Скуратівська). У зарубіжній методиці досліджувалися питання організації роботи з текстом на різних етапах його написання (С.А.Boardman, J.Frydenberg, A.Hogue, R.R.Jordan); методики корегування і редагування писемних висловлювань (D.R.Ferris, J.Lane, E.Lange, A.C.Winkler); використання інтерактивних форм навчання писемного мовлення (W.Bishop, D.Byrne, D.George) тощо.

Проте при наявності великої кількості методичних досліджень відсутні спеціальні дослідження, присвячені методиці формування у майбутніх фахівців з інформаційних технологій англомовної писемної комунікативної компетенції, зокрема, складання інструктивних текстів – інструкцій та керівництв до експлуатації технічних засобів. Це зумовлює актуальність даної теми дослідження.

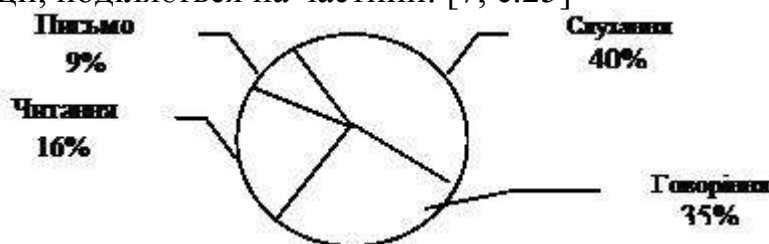
Ціль написання статті – дати визначення писемної комунікативної компетенції, дослідити психологічні та педагогічні принципи формування англомовної писемної комунікативної компетенції у студентів – майбутніх фахівців з інформаційних технологій на прикладі НТУУ «КПІ», охарактеризувати сучасний стан викладання іноземної мови в технічних ВНЗ і визначити зміст навчання професійно орієнтованого писемного спілкування студентів даної спеціальності, тобто фахової писемної комунікації.

В сучасній методичній літературі розрізняють письмо та писемне мовлення. Деякі дослідники використовують лише термін «письмо», підкреслюючи його вузьке чи широке значення. Поділ цей пов'язаний з особливостями механізму письма, що складається з двох етапів: складання слів за допомогою літер; формування письмових повідомлень, до складу яких входять слова, словосполучення тощо.

Навчання англомовному письму (тобто навчання письму та письмовому мовленню) включає роботу над технікою письма (графіка, орфографія, пунктуація) та над письмовим вираження думок (продукт письмового мовлення). Продуктивне писемне мовлення – це комплексне використання графічних, орфографічних, лексико-граматичних та стилістичних засобів для вираження думок та здійснення комунікації. Письмове мовлення використовується як самостійна форма спілкування, однак оволодіння ним відбувається на базі звукового мовлення. А.М. Мешковський відзначає, що письмова мова ні для жодної людини у світі не може бути рідною мовою в буквальному розумінні слова, тому що завжди є друга мова, яка накладається на усну [2, с.150].

Розрізняють чотири види мовленнєвої діяльності: два з них утворюють текст – говоріння, письмо, а інші – слухання (аудіювання) і читання – здійснюють сприйняття. Такі складові системи нашого «мовного існування», при цьому їхній розподіл у потоці життя нерівномірний: найменше ми пишемо (якщо це не пов'язано з професійною діяльністю), більше всього слухаємо чи

говоримо (це залежить від особистих властивостей людини). За даними американських психологів час, що ми, у середньому, присвячуємо різним аспектам комунікації, поділяється на частини: [7, с.25]

З точки зору психології, протікання письмової мови важке й різноманітне. Письмове мовлення як спосіб формування та формулювання думок ґрунтується на використанні лінгвістичних знаків, закріплених у нервових зв'язках кори головного мозку у вигляді зорових та рукомоторних образів, які діють у сукупності зі слуховими та мовленнєво-руховими. У студентів при навчанні англійського писемного мовлення додатково до звукових, створюються графічні образи слів. Зорово-графічні образи мають рукомоторні паралелі, які контролюються руховим механізмом руки, яка пише.

З точки зору психолінгвістики, писемне мовлення є видом мовленнєвої діяльності, яка складається з окремих дій, які, в свою чергу, базуються на операціях. Діяльність у цілому реалізує мотив людини, окремі дії спрямовуються на досягнення цілей для реалізації мотиву, а операції обумовлюють використання тих способів дій, що забезпечують їх оптимальне виконання. У понятті «мовленнєва діяльність», яка означає процес, провідним елементом є думка, що диктує способи і засоби втілення, а також наявність учасників діяльності – адресанта й адресата. Діяльність, у тому числі й мовленнєва, виступає як форма активної цілеспрямованої взаємодії людини з навколишнім світом, що стала результатом потреби як передумови такої діяльності. Діяльність завжди повністю усвідомлена і вмотивована. Людина чітко розуміє, для чого вона виконує ту чи іншу діяльність, і що її спонукає цю діяльність виконувати. Так, процес написання англійською мовою керівництва до експлуатації технічного засобу студентом – майбутнім фахівцем з інформаційних технологій, передбачає здійснення таких основних дій: написання назви та адреси підприємства-виконавця, дати виготовлення, ДСТУ або ТУ, описання технічного засобу, формулювання його основних функцій, окреслення покрокових дій в експлуатації; наголошення на техніці безпеки тощо.

Експериментальні дані підтверджують, що процес навчання іншомовного писемного мовлення стає більш ефективним у плані рефлексії, якщо він ґрунтується на використанні функціональних комунікативних понадфразових одиниць писемного мовлення (функціональних одиниць писемного мовлення, або функціональних одиниць письма, де термін «письмо» вживається тільки в широкому значенні). Свої погляди щодо одиниці тексту висловлювали відомі лінгвісти, психологи, педагоги: Л.О.Булаховський, І.Р.Гальперін, О.О.Леонт'єв, Л.В.Щерба та інші. Висвітлювались і різні підходи до виділення

одиниць тексту. Так, логічний підхід орієнтувався на понадфразову єдність; синтаксичний підхід — на складне синтаксичне ціле; семантико-смисловий підхід – на інформаційний блок; тема-рематичний підхід – на виділення теми і реми. Серед основних критеріїв виділення понадфразової єдності називалися прагматичний, емоційний, комунікативний . Останній, комунікативний критерій, розглядався як найперспективніший. Суть комунікативного критерія полягає в тому, що вибір одиниці писемного мовлення базується на ствердженні, що понадфразова єдність є невід'ємною частиною як усного , так і письмового тексту, як прозаїчного, так і віршованого, як діалогічного, так і монологічного.

Результат письмової діяльності – це дійовий фактор, котрий робить письмо помічником викладача з іноземних мов в боротьбі за міцні знання. Письмо удосконалює усне висловлювання, сприяє формуванню навичок самоконтролю. Велика питома вага письма у домашній роботі з іноземної мови не є випадковістю. Цей факт пояснюється психологією студентів: вони зазвичай приділяють більше уваги виконанню письмових завдань, ніж усних. Під час аудиторної роботи письмо – найбільш економний, надійний, ефективний та масовий спосіб контролю знань та рівня володіння мовою. Інтерес методистів до засобів розвитку писемного англомовного мовлення студентів ВНЗ обумовлений тим, що письмо супроводжує навчання в продовж усього періоду занять у вищому навчальному закладі. Воно охоплює різні сфери навчальної діяльності студентів: написання конспектів прочитаного або прослуханого тексту, складання анотацій, резюме, тез, інструкцій, написання рефератів, дипломних робіт та ін. Тому навички й уміння володіння письмом доцільно розвивати поступово з урахуванням тих методичних завдань, які визначаються кожним етапом навчання у вищому навчальному закладі (початковий, середній, просунутий, завершуючий). Головною метою роботи викладача вважається створення на занятті таких психолого-педагогічних умов, які допомагають студентам досягти рівня комунікативної компетенції, який був би достатнім для здійснення спілкування у різноманітних життєвих ситуаціях.

Аналіз психологічних передумов навчання студентів технічних спеціальностей ВНЗ писемного англійського професійного мовлення дозволив зробити висновок, що усне і писемне мовлення перебувають у найтіснішому взаємозв'язку, який ґрунтується на спільності комунікативної функції обох форм мовлення, мовного матеріалу, який використовується , деяких закономірностях внутрішнього мовлення. Тому навчання одного виду мовлення сприяє розвитку іншого [9, с.22].

Через те, що структура мовленнєвої діяльності нерозривно пов'язана із структурою особистості, доцільним є особистісно-діяльнісний підхід до процесу формування англійського писемного мовлення, розроблений І.О.Зимньою на основі загальної теорії мовленнєвої діяльності С.Л.Рубінштейна. Цей підхід сприяє актуалізації та розвитку особистісного потенціалу студента.

У 60-70 роки ХХ століття був розроблений гуманістичний підхід до навчання, суть якого полягає в орієнтації на особистість студента, на його інтереси та можливості, а також на способи навчання, які відповідають його індивідуальним особливостям. Таким чином, процес навчання переорієнтовується з особистості викладача на особистість студента. Гуманістичний підхід обумовив появу альтернативних (інноваційних) методів оволодіння мовою: метод «тихого» навчання (The Silent Way), метод «громади» (Community Language Learning), нейро-лінгвістичне програмування (Neuro-Linguistic Programming), варіанти сугестивного методу [2, с.85].

Виступаючи суб'єктом іншомовної комунікації, для вирішення комунікативно-пізнавальних завдань студент повинен виявляти власну активність, яка забезпечується його бажанням вчитися. Таким чином, питання про створення мотиваційної основи іншомовного спілкування студентів стає центральним в особистісно-орієнтованому навчанні. Питання мотиваційного забезпечення навчальної діяльності, пов'язаної з письмом, заслуговує окремого розгляду. Потреба бути зрозумілим для адресата змушує студентів граматично правильно будувати писемне висловлювання. Писемна мовленнєва діяльність потребує творчого оперування словами у нових ситуаціях, використання засвоєних лексичних одиниць у різних ситуаціях спілкування, що сприяє розвитку мислення, допомагає підтримувати пізнавальний інтерес, який є основою мотивації навчання.

При складанні навчальних програм з іншомовного писемного мовлення, варто зупинитися на психологічному портреті середньостатистичного студента – майбутнього фахівця з інформаційних технологій. Цей студент відрізняється підвищеною серйозністю і незалежністю думок. Проте йому властивий низький рівень соціальності, тобто недостатньо розвинене вміння спілкуватися з людьми. Інтровертність особи корелює з рівнем успішності студента-програміста. Виявлена ще одна характерна межа особи студентів цих спеціальностей – вони недостатньо знають себе і в цьому плані потребують допомоги. Провідні компоненти в структурі розумових здібностей майбутніх інженерів – високий рівень розвитку просторових уявлень і кмітливості. Крім того, їм властивий високий рівень невербального, тобто дієво-практичного інтелекту.

Також методика викладання іноземної мови повинно будуватися з урахуванням психічного та комунікативного розвитку студентів I-II курсів та старшокурсників, типів провідної діяльності у конкретному віці, видів мотивації, яка спрямовує діяльність студентів на даному етапі навчання. Слід враховувати, що для студентів I-II курсів велике значення мають два типи провідної діяльності: навчальна, або пізнавальна, та діяльність спілкування. При організації навчання англomовному писемному мовленню на молодших курсах необхідно враховувати ці два типи провідної діяльності, тобто вправи мають бути з ігровим рольовим компонентом і мати пізнавальний характер, а на практичних заняттях перевагу слід надати колективним формам роботи (в

парах, малих групах, у командах), враховувати природну потребу студентів цього віку у спілкуванні один з одним.

Під час навчання в ВНЗ студент розвивається і як суб'єкт діяльності. В процесі розвитку формується перш за все вміння довільно відкривати (встановлювати) відношення між мотивом – тим, заради чого виконується дія, і ціллю – тим, що має бути отримано в результаті цієї дії. Студент вчиться планувати, організовувати, підпорядковувати свої дії, варіювати операції та засоби діяльності. У нього формується цілеспрямованість, довільність, саморегуляція, вміння чітко визначати засоби та прийоми дій для рішення різних задач у різних життєвих ситуаціях. У комунікативному розвитку відображені не тільки прогресивні зміни у вмінні студентів побудувати зв'язне висловлювання на основі словника, що поширюється, та оволодінні граматичним матеріалом, але й: розвиток та взаємодія всіх видів мовленнєвої діяльності; розвиток мовленнєвих механізмів – встановлення змістовних зв'язків (осмислення), взаємодія оперативної та постійної пам'яті, вірогідного прогнозування та упередженого синтезу; розвиток способів формування та формулювання думки та їх усвідомленої диференціації для різних умов спілкування – з самим собою чи з іншими людьми. Таким чином, ознайомлення з новим мовним і мовленнєвим матеріалом студентів необхідно побудувати так, щоб була можливість через логічний умовивід та докази дійти до певних висновків, а правила формування та застосування того чи іншого мовного явища було б логічним висновком, який зроблено на основі аналізу явища, що вивчається. Готові висновки, готові знання вже не задовольняють студента, він заучує їх формально. Однак не слід примушувати студентів-старшокурсників «відкривати» виключно всі явища та закономірності. З одного боку, у них є достатній запас знань з граматики та лексики іноземної та рідної мови, і тому вони здатні на основі цих знань узагальнити деякі дані, зробити висновки. З іншого боку, не всі явища іноземної мови мають еквіваленти в рідній мові, і для їх розуміння недостатньо знань попереднього матеріалу. Тому студентам важко самим узагальнити такий мовний матеріал, у цьому випадку їм необхідна допомога викладача. Також треба більше уваги приділяти вищій формі навчальної діяльності – самостійній роботі, що є наслідком і продовженням навчання, його специфічною формою творчого характеру, яка вимагає високого рівня особистісної саморегуляції і самоорганізації.

Творче письмо робить слова та ідеї незабутніми. Творчо використовуючи іноземну мову, студенти перетворюють її на власну, а творчі завдання допомагають відчути впевненість у своїх вміннях. Окрім контрольованого та супроводжувального існує творче письмо, навчання якого є найскладнішим. Творче письмо має такі види: виконання проектів; складання діалогів; написання реферату; складання описів; складання інструкцій; написання тез до наукових конференцій; написання анотацій та рецензій; ведення записів.

На перших курсах навчання можуть мати місце всі види творчого письма, але питома вага їх повинна бути різною. Незалежно від запропонованого різновиду творчого письма, існує конкретний алгоритм

написання творчої роботи, а саме: створення необхідної мотивації; акумулювання ідей; планування; складання чорнового матеріалу; коректування чорнового матеріалу; написання кінцевого матеріалу [5, с.152].

Зарубіжні методисти застерігають не вдаватися до стереотипного підходу, наголошуючи, що ступені творчого процесу можуть змінюватися: від складання плану до його перегляду, написання чорнового варіанту та його доопрацювання. Тому у широкому розумінні підготовчий етап включає все, що допомагає студенту сконцентрувати свою увагу на проблемі, акумулювати ідеї і знайти найкращі шляхи, щоб їх висловити читачеві. Такий підготовчий етап стимулює уяву автора та створює базу для подальшого письма.

Підготовчий етап творчої роботи передбачає, насамперед, пошук мети, адресата і форми письмової роботи. Цей етап забезпечує студентів основоположними ідеями. Підготовчий етап спрямований на генерування ідей. Згідно Рекомендацій Ради Європи для розвитку уміння творчого викладу думок пропонуються наступні завдання:

1) Мозкова атака (викладач формулює ряд тематично направлених питань, які можуть бути записані на дошці; кожен студент дає на них відповіді, а викладач записує їх на дошці для подальшого вживання студентами).

2) «Clustering» або «mapping» (звуження понять до ключових слів із даної теми та розширення понять від ключового слова;

3) Кубування (складний процес, суть якого полягає в розгляді якогось предмета із шести точок зору: опишіть його, порівняйте його, зіставте його, проаналізуйте його, використайте його, обговоріть) [7, с.6].

4) Інтерв'ю можна вважати одним із найпростіших способів акумуляції ідей, тому що студенти-першокурсники можуть брати інтерв'ю один у одного. Це створює невимушену атмосферу в аудиторії. Час проведення обмежується п'ятьма хвилинами, і час написання основних напрямків, як правило, п'ятнадцятьма хвилинами. Потім написане студентами читається вголос, обговорюється, правиться викладачем та доопрацьовується автором. Цей прийом знімає появу помилок та допомагає студентам-першокурсникам краще пізнати один одного [4, с.90].

Дебати можуть посісти чільне місце серед підготовчих вправ. Усе обговорення завжди повинне передувати творчому завданню. Воно синтезує необхідність планувати зміст і структуру написання. Усне обговорення дає викладачеві англійської мови змогу виявити, чи володіють студенти в достатній мірі словниковим запасом та мовними структурами, необхідними для вираження своїх думок під час письма. Групове обговорення особливо корисне для студентів з недостатнім рівнем знань, оскільки забезпечує їх ідеями та матеріалами із запропонованої теми. Груповий твір є добрим прикладом діяльності, коли аудиторія стає майстернею, а студентів просять працювати невеликими групами над конкретним завданням. Взаємодія групи та внесок кожного учасника є колективною творчістю.

Незважаючи на вибір підготовчих вправ, їх завданням є стимулювати та мотивувати студентів у процесі акумулювання матеріалів для подальшого написання.

Викладені психолінгвістичні механізми писемного мовлення, вікові особливості студентів молодших курсів та соціальні потреби суспільства до навчання контрольованого, супроводжувального та творчого письма чітко визначають основні етапи формування компетенції писемного мовлення та алгоритм писемної діяльності на заняттях іноземної мови.

Індивідуальний характер писемної творчості зумовлює таку організацію навчання, при якій у процес письма студента не втручаються ні викладач, ні інші студенти, а відповідальність за кінцевий результат несе сам автор тексту. Соціальна природа писемного спілкування знаходить свій відбиток у використанні колективного досвіду студентів групи під час читання та обговорення письмових робіт, у їх взаємоперевірці та взаємооцінюванні. Наслідком читання та аналізу робіт своїх однокласників є розширення мовного досвіду студентів і розвиток умінь об'єктивно аналізувати та оцінювати як свій, так і чужий текст.

Цікава методика формування комунікативних умінь письма в інтенсивних методах навчання іноземних мов, зокрема в методі активізації резервних можливостей особистості та колективу Г.О.Китайгородської. В основі її лежить складна дидактична система інтенсивного навчання, метою якої крім формування стійких навичок і умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності, є і комплексний розвиток особистості, одержання загальноосвітнього, соціального, психотерапевтичного результату. Ця методика містить у собі вісім основних компонентів: викладач, студент, зміст (предмет), методика, колектив, засоби навчання, навчальне середовище і забезпечення навчального процесу. Креативний підхід до процесу навчання дозволяє виявити резерви в кожному з компонентів, що знаходяться між собою в «різноманітних відносинах» і, маючи власні структури, зосереджують свої дії на студентів. Особливої уваги потребує питання вчасного запуску та розвитку вагомих для реалізації писемного мовлення механізмів: психофізіологічного, психолінгвістичного та лінгвістичного. В зв'язку з цим нагальним стає вирішення проблеми розвитку сенсорно-емоційної сфери суб'єкта навчання і надання йому відповідних умов для розвитку умінь інтерактивного письма, для чого необхідно створити адекватний навчальний колектив, націлений на спільну пізнавальну творчу активність.

Національний технічний університет України «КПІ» веде активну науково-дослідницьку роботу. 93 студенти НТУУ «КПІ» взяли участь у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук. 26 стали переможцями: 10 зайняли перше місце, 12 – друге та 4 – третє. За відмінну навчальну та науково-дослідну діяльність молоді науковці університету отримали в 2011 р. 15 стипендій Президента України, 241 іменну стипендію, премію і грант, 203 наукових роботи відзначено нагородами, відзнаками різних рівнів нагороджено 490 студентів.

Практично завершилось перетворення НТУУ «КПІ» від моделі великого політехнічного інституту часів централізованої економіки до технічного університету європейського зразка, який сьогодні, за незалежною оцінкою авторитетної міжнародної рейтингової організації, увійшов до 4 % кращих університетів світу. Але, недостатня кількість міжнародних контрактів зумовлена, зокрема, відсутністю англійських сайтів підрозділів і журналів, недостатнього досвіду та знань фахової англійської термінології науковців, слабкою взаємодією із науково-організаційними структурами 7-ї РП Європейського Союзу [3, с.1].

Ці факти ставлять перед викладачами англійської мови нові завдання. Актуальною проблемою є розробка методичних матеріалів зі складання інструктивних текстів (інструкцій, керівництв до експлуатації технічних засобів, приладів); написання на англійській мові тез до міжнародних наукових конференцій; рефератів, анотацій; веденню англійських сайтів тощо. У межах таких розробок можливий більш широкий підхід не тільки до визначення рівня й обсягу отриманих фахових знань, але й здобуття глобальних умінь і навичок – здатності вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, ефективно взаємодіяти в колективі, швидко перевчитися чи підвищити кваліфікацію, розвивати особистісні якості: ініціативність, активність, самостійність тощо. Вміння створювати фаховий документ має велике значення в іншомовній писемній комунікації. Грамотне писемне електронне мовлення, ефективна робота з будь-якою електронною інформацією, критична оцінка інформаційних ресурсів, наприклад, іншомовних сайтів чи комп'ютерних навчальних програм за фахом, координація спільних дій за участі в Інтернет -проектах, мультимедійні доповіді чи презентації стають важливими для майбутнього фахівця з інформаційних технологій.

Сьогодні актуалізувало питання про мовну підготовку фахівців, які покликані розвивати й прискорювати технічний прогрес, оскільки іноземна мова для сучасного випускника технічного вищого навчального закладу виступає одночасно засобом виробництва й гуманізації освіти та частиною культури. Висококваліфікований фахівець має володіти рівнем і якістю професійної іншомовної писемної комунікативної компетенції, яка уможливить його мобільність та конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці.

Задля ефективності процесу формування культури впровадження інформаційно-комунікаційних технологій студентами необхідно виявити і обґрунтувати необхідні педагогічні умови. Такі умови в сучасній педагогічній науці здобули назву «інформаційно -навчальне середовище». Процес розвитку такого середовища відбувається завдяки застосуванню накопичених у світовій педагогічній практиці інформаційних ресурсів, системній інтеграції об'єктів і технологій, пріоритету розробки й упровадження локальних та глобальних інформаційних ресурсів навчального призначення, поступовому формуванню й розвитку інформаційно-комунікаційної грамотності й

інформаційної культури студентів, відкритості вищого навчального закладу, регіону, країни для міжнародного інформаційного простору.

Вивчення дидактично-методичних основ формування навичок і вмінь писемного англійського професійного мовлення студентів немовних вищих навчальних закладів освіти дозволяє зробити висновок, що на сучасному етапі процес вивчення іноземних мов спирається на лінгводидактичну систему. Ця система має тенденції, по-перше, до оновлення й ускладнення, по-друге, до посилення взаємозв'язків між її компонентами і перетворення в нерозривне структуроване ціле, а по-третє, – до виділення в окремих її компонентах провідних складників, що якісно оновлюють зміст цілого, до якого вони входять та забезпечують активізацію пізнавальної діяльності студентів і зв'язок навчального процесу із життям. Істотного оновлення зазнали такі компоненти структурної основи змісту методики навчання іноземної мови у вищих закладах освіти як мета, зміст, засоби, принципи, методи навчання, організаційні форми проведення занять.

До найважливіших інновацій у методиці останніх десятиліть слід віднести виникнення об'єктивної потреби в забезпеченні значно вищого рівня володіння іноземною мовою майбутніми спеціалістами в різних галузях суспільного життя порівняно з раніше прийнятими стандартами; застосування комунікативного методу як провідного способу навчальної діяльності; поповнення системи принципів навчання принципами ситуативності, новизни, проблемності, поєднання індивідуального пошуку знань з навчальною роботою в колективі; розробку процедур навчальної діяльності на технологічному рівні; впровадження комп'ютерних технологій.

Перспективи подальшого дослідження даної проблеми полягають в необхідності осмислення вітчизняною педагогікою західного досвіду, в розробці ефективних методів формування у студентів фахової писемної компетенції з застосуванням мультимедійних засобів. А також подальший розвиток методики формування у студентів – майбутніх фахівців з інформаційних технологій вмінь і навичок написання та заповнення фахових документів англійською мовою: інструкцій, керівництв до експлуатації технічних засобів, описів; тез до науково-практичних конференцій тощо.

Письмо є потужним фактором прискореного розвитку людства, тому йому належить визначна роль створювати та зберігати духовні, а через них і матеріальні цінності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бориско Н.Ф. Тенденции развития учебно-методических комплексов с учетом новых информационных и коммуникационных технологий // *Іноземні мови.* – № 3. – 2001. – С. 19.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: [методичний посібник для студентів магістратури]. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Ільченко М.Ю. Наукова та інноваційна діяльність у дослідницькому університеті // Інтернет ресурс: <http://kpi.ua/science-11>

4. Кузьмина Л. Г. Социокультурные аспекты развития иноязычной письменной речи в послевузовском образовании : дис... канд.пед.наук: 13.00.02. – М., 1998. – 206 с.
5. Мазунова Л.К. Письмо как способ и средство сохранения фенотипа «Человек культурный». Монография. – М, 2006. – С. 195 – 242.
6. Мороз І.В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу: Монографія. – К.: Освіта України, 2005. – 146 с.
7. Ніколз Р. Ви слухаєте . – К.: Наука, 1957. – 25с.
8. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – с.3 – 7.8. 9. 9. 9.
9. Скуратівська Г.С. Навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей: Автореферат десерт. на здобуття наук. ступеня канд. педаг. наук. – К.: КНЛУ, 2002. – 25с.
10. Rivers W. Teaching Foreign Language Skills. – Chicago: University of Chicago Press, 1981. – 576 p.
11. Swales J.M. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings-Cambridge: Cambridge University Press, 2000 p. 14 – 15.